

KAMİL MÜMİNİN ÖZELLİKLERİ¹

Yüce Allah kullarını dünyaya imtihan için göndermiş, imtihan etmek için gönderdiği dünyada başıboş bırakmamış ve peygamberler aracılığıyla onlara yol göstermiştir. Bu yüzden ilk insan, aynı zamanda ilk peygamberdir.

Hiz. Adem'den Hiz. Muhammed'e kadar gönderilen bütün peygamberler insanlarla Allah arasında elçilik görevini yapmışlar ve Allah'ın insanlara bildirilmesini emrettiği hükümleri onlara bildirmişler ve bu hükümleri pratiğe yansıtan model şahsiyetler olmuşlardır.

Hiz. Muhammed bir mümin için hemen her yönüyle örnek teşkil etmektedir. Özellikle O'nun ahlakı Kur'an-ı Kerim'de övülmüş ve örnek şahsiyet olduğu beyan edilmiştir

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ

“Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin.” (Kalem 68/4)

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا

“Andolsun, Allah'ın Resûlünde sizin için; Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman, Allah'ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır” (Ahzâb 33/21)

Kur'an'da örnek şahsiyetler olan peygamberlerin hayatlarından bazı kesitler aktararak örnek almamız emredilmiştir. Mesela Hiz. İbrahim (a.s) ve onunla birlikte olanların, kavimlerine söyledikleri sözler şöyle nakledilmiştir:

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَءُؤُا مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّىٰ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدَهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَا اسْتَفْعِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنْتَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

“İbrahim'de ve onunla birlikte bulunanlarda sizin için güzel bir örnek vardır. Hani onlar kavimlerine, 'Biz sizden ve Allah'ı bırakıp taptıklarınızdan uzağız. Sizi tanımıyoruz. Siz bir tek Allah'a inanıncaya kadar, sizinle bizim aramızda sürekli bir düşmanlık ve nefret berrmiştir' demişlerdi. Yalnız İbrahim'in, babasına, 'Senin için mutlaka bağışlama dileyeceğim. Fakat Allah'tan sana gelecek herhangi bir şeyi önlemeye gücüm yetmez' sözü başka. Onlar şöyle dediler: Ey Rabbimiz! Ancak sana dayandık, içtenlikle yalnız sana yöneldik. Dönüş de ancak sanadır” (Mumtehine 60/4).

Hiz. Eyyub bedenî hastalığa müptela olduğunda şöyle dua etmişti:

إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

“Hani o Rabbine, “Şüphesiz ki ben derde uğradım, sen ise merhametlilerin en merhametlisin” diye niyaz etmişti” (Enbiya 21/83)

O'nun tevekkül ve teslimiyet dolu sözlerine karşı şöyle buyrulmuştur:

إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِّعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ

¹ Bu bölüm Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı **Hüseyin ÇINAR** tarafından hazırlanmıştır.

“... Gerçekten biz Eyyûb’u sabreden bir kimse olarak bulduk. O ne güzel bir kuldu! O, Allah’a çok yönelen bir kimse idi” (Sâd 38/44)

Müminlerin son Peygamber Hz. Muhammed’i kendilerine örnek almaları, eylem ve davranışlarını onun emir ve yasalarına göre belirlemeleri gerekir. Zira olgun mümin olabilmenin yolu, ona tabi olmaktan geçer.

Olgun müminde bulunması gereken özellikler farklı surelerde değişik şekillerde dile getirilmiştir. Mesela, Âl-i İmrân suresinin 134-135. ayetlerinde olgun müminlerin özellikleri şöyle beyan edilmiştir:

الَّذِينَ يَنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاجِسَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرِ اللَّهُ لَهُ لَا يَكُنْ لَهُ دُونَهُ شَاحِنٌ يُغْنِيهِ عَنْ اللَّهِ وَهُوَ يُغْنِيهِ عَنْ النَّاسِ وَهُوَ يُعْلَمُونَ

“Onlar bollukta ve darlıkta Allah yolunda harcayanlar, öfkelerini yenenler, insanları affedenlerdir. Allah iyilik edenleri sever. Yine onlar, çirkin bir iş yaptıkları, yahut nefislerine zulmettikleri zaman Allah’ı hatırlayıp hemen günahlarının bağışlanmasını isteyenler -ki Allah’tan başka günahları kim bağışlar- ve bile bile, işledikleri (günah) üzerinde ısrar etmeyenlerdir.”

Olgun mümin olmayı belirleyecek unsur, genelde içinde bulunulan şartlara ve toplumun ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir. Buna göre ilme, ibadete, ahlaka, insana saygıya, yardımlaşma ve dayanışmaya önem verilmeyen toplumlarda, insanlığın erdemi için kaçınılmaz olan bu özelliklere değer vermek olgun mümin olmanın gereği olacaktır.

Olgun müminin özelliklerini şöyle özetleyebiliriz::

1. Namazı huşu ile kılmak

Namaz, belirli şartları taşıyan müminin yerine getirmekle yükümlü olduğu ibadetlerin başında gelmektedir. Günde beş vakit namazı kılmak zorundadır. Namazı huşu ile kılmak; farz, vacip, sünnet ve âdabına uyarak, Allah’ı görüyormuş gibi ihlasla kılmak şeklinde yorumlanabilir. Namazın huşu ile kılınması Kur’ân’da şöyle ifade edilmektedir:

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ

“Müminler gerçekten kurtuluşa ermişlerdir. Onlar ki, namazlarında (huşu) derin saygı içindedirler” (Müminûn 23/1-2)

2. Allah yolunda infak etmek.

Allah’ın kendilerine lutfettiği nimetleri, toplumda bu nimetlere muhtaç insanlarla paylaşabilmeleri olgun müminlerin özelliklerinden biridir.

Toplum, bütün uzuvları ile bir bedene benzer. Uzuvlar nasıl bir bedeni oluşturuyor ve bütünlük arz ediyorsa bunun gibi toplum da zengini, fakiri, alimi ve cahili ile bir bütündür. Bu açıdan bakıldığında Allah, toplumu teşkil eden her ferde diğer fertlerin yararına sunulduğunda faydalanabileceği türden nimetler vermiş, kimini zengin, kimini fakir, kimini sanatkâr, kimi tüccar yapmıştır.

İnfak, insanın sahip olduğu nimetlerden belli bir kısmını toplumda muhtaç kimselere sunması, arzetmesidir. İnfak dinimizde çok önemli bir sosyal yardımlaşma ve dayanışma şeklidir. Kur’ân-ı Kerim’de en çok yer alan kavramlardan biri infaktır. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَرْجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ
وَلَسْتُمْ بِآخِذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ

“Ey İman edenler! Kazandıklarınızın iyilerinden ve rızık olarak yerden size çıkardıklarımızdan hayra harcayın. Size verilse, gözünüzü yummadan alamayacağınız kötü malı, hayır diye vermeye kalkışmayın. Biliniz ki Allah zengindir, övgüye layıktır” (Bakara 2/267).

وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُوفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَظْلَمُونَ

“...Hayır olarak verdiğiniz ne varsa, karşılığı size tam olarak verilir ve asla haksızlığa uğratılmazsınız” (Bakara 2/272)

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

“Mallarını gece ve gündüz, gizli ve açık hayra sarfedenler var ya, onların mükafatları Allah katındadır. Onlara korku yoktur, üzüntü de çekmezler” (Bakara 2/274).

Bu ve benzeri bir çok âyette yüce Allah, infakı teşvik etmektedir.

Peygamberimiz (a.s.) Allah için muhtaç kimselere yardımı tavsiye etmiştir:

لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْحِكْمَةَ فَهُوَ يَقْضِي بَهَا وَيُعَلِّمُهَا، وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَسَلَّطَهُ عَلَى هَلَكَتِهِ فِي الْحَقِّ

“Sadece şu iki kişiye gıpta edilir. Bunlardan birincisi, Allah’ın kendisine verdiği malı Hak yolunda harcamayı başaran kimse, diğeri de, Allah’ın kendisine verdiği hikmet ile yerli yerince hükmeden ve onu başkalarına öğreten kimse”.²

مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ فِيهِ الْعِبَادُ إِلَّا لَا وَمَلَكَانِ يَنْزِلَانِ مِنَ السَّمَاءِ يَقُولُ أَحَدُهُمَا: اَللّٰهُمَّ اَعْطِ مُنْفِقًا خَلْفًا؛ وَيَقُولُ
الْآخَرُ: اَللّٰهُمَّ اَعْطِ مُمْسِكًا تَلْفًا.

“Her Allah’ın günü iki melek iner. Bunlardan biri: Allah’ım! Malını verene yenisini ver! diye duâ eder. Diğeri de: Allah’ım! Cimrilik edenin malını yok et! diye bedduâ eder”.³

Peygamberimiz (a.s) bizzat kendisi muhtaçlara yardım elini uzatarak müminlere her konuda olduğu gibi infak konusunda da örnek olmuştur.

İslâm, dînen zengin sayılanları, zekat vermekle yükümlü tutmuştur.

İslâm, müminlere Allah için vermeyi emrederken, ihtiyacı olmadığı halde almayı da değişik vesilelerle yermiştir.

وَالْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى

“Veren el, alan elden üstündür”⁴

مَا أَكَلَ أَحَدٌ طَعَامًا قَطُّ خَيْرًا مِنْ أَنْ يَأْكُلَ مِنْ عَمَلٍ يَدِهِ.

“Hiçbir kimse asla kendi kazancından daha hayırlı bir rızık yememiştir...”⁵ anlamındaki hadisleriyle Peygamberimiz vermeyi, üretmeyi ve çalışmayı teşvik etmiştir.

² Buharî, İlim, 15. I, 26. Zekat, 5. II, 112.

³ Buharî, Zekat, 27. II, 120. Müslim, Zekat, 57. II, 700.

⁴ Müslim, Zekat, 94, 95. II, 717. Ahmed, Müsned II, 4.

⁵ Buharî, Büyu, 15. III, 9. Enbiya, 37. IV, 133.

3. Sabırlı olmak.

Kur'an'da ısrarla müminlerin sabırlı olmaları emredilmektedir. Çünkü sabır, başarının temel taşıdır. Sabır, olaylar karşısında yılmamak, ibadet ve çalışmaya yılmadan devam edebilmek, tahammülü güç ve katlanması zor olaylar karşısında sebat göstermektir.

Sabredilmesi gereken hususları beş maddede toplamak mümkündür:

- a) İmanı son nefese kadar korumada sabır,
- b) İbadet ve itâatlere sabır,
- c) İsyân ve günaha düşmeme konusunda sabır,
- d) Musibetlere karşı tahammüllü olmada sabır,
- e) Zaman isteyen işlerde yılgınlık göstermeme konusunda sabır.

Allah insanı çeşitli musibetlerle imtihan eder. Bu imtihanda başarı ancak sabırla mümkündür. Sabreden, ilâhî mükafat ile müjdelenmeyi hak eder:

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ

“Andolsun ki sizi biraz korku ve açlıkla, bir de mallar, canlar ve ürünlerden eksilterek deneriz. Sabredenleri müjdele” (Bakara 2/155)

Sabretmeden elde edilebilecek hiçbir meziyet yoktur. Sabırlı olma farklı isim ve kelimelerle ifade edilmiştir. Mesela cihatta, zorluk, meşakkat ve sıkıntılar karşısında sabretmek "şecaat" kelimesiyle, şehvi arzular karşısında sabır ve metanet "iffet" kelimesiyle ifade edilmiştir.

Sabır kolay bir iş değildir. Bu yüzden Allah sabredenlere hesapsız derecede mükafat vereceğini bildirmektedir.

إِنَّمَا يُوفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ

“... Sabredenlere mükafatları elbette hesapsız olarak verilecektir” (Zümer 39/10).

4. Hilim sahibi olmak.

Hilm, olaylar karşısında aceleci davranmamak ve teenni ile hareket etmek demektir. "Hilm" akıl ve kültür ile kazanılan, sosyal ilişkilerde sabırlı, hoşgörülü, bağışlayıcı, uzlaşmacı ve medenî davranışlar sergilemeyi sağlayan ahlakî bir olgudur. Peygamberimiz (a.s) bir sahâbiyi överken,

إِنَّ فِيكَ خَصْلَتَيْنِ يُحِبُّهُمَا اللَّهُ الْحِلْمُ، وَالْإِنْسَانَةُ ..

“Sende Allah'ın sevdiği iki haslet vardır; bunlardan biri hilim, diğeri de teennîdir.”⁶ buyurmuştur.

Yüce Dinimiz İslam'da hilim ile davranmanın kişiyi güzel sonuçlara ulaştıracağı ifade edilmektedir:

وَلَا تَسْتَوِ الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ

“İyilikle kötülük bir olmaz. Kötülüğü en güzel bir şekilde sav. Bir de bakarsın ki, seninle arasında düşmanlık bulunan kimse sanki sıcak bir dost oluvermiştir” (Fussilet 41/34)

5. Öfkeye hakim olmak

⁶ Müslim, İman, 25, 26. I, 48,49.

Öfkeye hakim olabilmek müminin önemli bir ahlâkî niteliğidir. Toplumsal hayata baktığımızda, bir anlık öfkeyle nice hayatların söndüğünü, yuvaların yıkıldığını, kalplerin kırıldığını görürüz. Peygamber efendimiz,

لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرْعَةِ، إِنَّمَا الشَّدِيدُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ

“Yiğit dediğin, güreşte rakibini yenen kimse değildir; asıl yiğit hiddet anında öfkesine hakim olan adamdır”⁷ ifadesiyle, gerçek güçlü kimsenin, karşılaştığı problem ve beklenmedik davranışlara, sekinet ve sabırla göğüs geren kimse olduğunu bildirmektedir.

Al-i İmrân suresinin 133. âyetinde cennetin muttakîler için hazırlandığı bildirilmekte, 134. âyette muttakî insanların özellikleri zikredilmektedir. Bu özelliklerden biri muttakîlerin öfkelerine hakim olup insanların kusurlarını bağışlamalarıdır.

6. Ahde vefa

Ahde vefa, verilen sözü tutmak, yapılan sözleşmeye uymaktır. Mümin hem Allah'a hem de insanlara verdiği söze riayet eder.

Yüce Allah Müminun suresinin ilk dokuz âyetinde kurtuluşa eren müminlerin niteliklerini bildirmektedir. Bu niteliklerden biri de onların emanetlere ve verdikleri sözlere riayet etmeleridir.

Ahde vefa, insanı yücelten meziyetlerden biridir. Toplumda güvenin oluşması ve insanların birbirine güvenerek çeşitli teşebbüslerde bulunabilmeleri, borç ve yükümlülük altına girebilmeleri ve böylece iktisadî canlılığın sağlanması insanlar arasında ahde vefa şuurunun gelişmesi ve yerleşmesine bağlıdır. Dinimiz diğer ahlâkî meziyetlerin yanında buna da gereken önemi vermiştir. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

أَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ

“Antlaşma yaptığınız zaman, Allah’a karşı verdiğiniz sözü yerine getirin. Allah’ı kendinize kefil kılarak pekiştirdikten sonra yeminlerinizi bozmayın. Şüphesiz Allah yaptıklarınızı bilir” (Nahl16/91).

وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا

“... Verdiğiniz sözü yerine getirin. Çünkü söz (veren sözünden) sorumludur” (İsra 17/34)

7. Affedici olmak

Yüce Yaratıcının, Kur’ân’da en çok zikredilen sıfatlarından birisi de affedici oluşudur. Rahmani bir sıfat olan affetme, olgun müminlerin de niteliği olarak zikredilmiştir. Kur’ân-ı Kerim’de, Hz. Peygamber’in şahsında bütün mü’minlere,

خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ

“Sen af yolunu tut, iyiliği emret ve cahillerden yüz çevir” (Araf 7/199) buyurulmaktadır.

⁷ Buhari, Edeb, 76. VII, 99.

Al-i İmrân suresinin 134. âyetinde muttekî insanların özelliklerinden biri olarak onların insanları affettiği bildirilmektedir.

8. Güvenilir olmak.

Müminlerin en önemli özelliklerinden biri de **güvenilir olmasıdır**. Peygamberimizin yaşadığı toplumda en belirgin özeliği "el-emîn" oluşu idi. Yaşadığı toplum onu adından daha çok bu unvanıyla anardı. Peygamber olarak görevlendirilip insanları Allah'ı tanımaya ve yalnız O'na ibadet etmeye çağırınca Mekke müşrikleri ona düşman oldular ve düşmanlıkları, onları peygamberin hayatını ortadan kaldırmaya cürete kadar sevk etti. Buna rağmen birbirlerinden çok ona güveniyor, kıymetli eşyasını, altın ve mücevherlerini ona emaneten bırakıyorlardı. Mekke'den Medine'ye hicret ettiği gece yanındaki emanetlerin sahiplerine verilmesi için Hz. Ali'yi bu sebeple yatağında bırakmıştı. Peygamberimizin bu davranışı, onun emanete ne kadar önem verdiğini göstermektedir. Esasen o, halkın güvenini kazanmamış olsaydı insanlar kısa sürede inançlarını, âdet ve geleneklerini bırakarak onun etrafında toplanırlar mıydı?

Kur'ân-ı Kerim'de müminin özellikleri sayılırken emanete riayet etmeye de yer verilmiştir.

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ

"O müminler ki, emanetlerine ve ahitlerine riâyet ederler" (Mü'minûn 23/8)

Emanete hıyaneti Peygamberimiz nifak belirtisi saymıştır.

أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا. وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النِّفَاقِ حَتَّى يَدْعَاهَا: إِذَا أُوتِيَ خَانَ، وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ

*"Dört haslet vardır; kimde bu hasletler bulunursa o kimse halis münafıktır. Kimde de bunlardan biri bulunursa, onu bırakıncaya kadar kendinde nifaktan bir haslet var demektir: Emanet edilince hıyanet eder, konuşunca yalan söyler, söz verince sözünde durmaz, husumet edince haddi aşar."*⁸

Peygamberlerde bulunması gerekli beş nitelikten biri emanet olduğu gibi olgun müminin özelliklerinden biri de emin olmalarıdır.

9. Faydasız işlerden, boş sözlerden uzak durmak.

Müminûn suresinde olgun müminlerin vasıfları sayılırken;

وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ

"Onlar ki, faydasız işlerden ve boş sözlerden yüz çevirirler" buyurulmaktadır.

Ayette geçen "lağv" kelimesi dünya ve âhirette faydası olmayan boş ve anlamsız söz, fiil ve davranışlardır. Müminlerin bundan uzak durması gerekir.

10. Merhametli olmak.

⁸ Buharî, İman 24, I, 14; Müslim, İman 106. I, 78 ; Ebu Davud, Sünnet 16. V, 64.

Mümin merhametli insandır. Allah insanların merhametli olmalarını ve birbirlerine merhamet tavsiye etmelerini istemektedir:

ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ

“Sonra da iman edenlerden olup birbirine sabrı tavsiye edenlerden, birbirine merhameti tavsiye edenlerden olanlar var ya, işte onlar Ahiret mutluluğuna erenlerdir.(Amel defteri sağdan verilecek kimselerdir)” (Beled 90/ 17-18).

Allah’ın bir insana merhameti, onun diğer insanlara merhametine bağlıdır :

لَا يَرْحَمُ اللَّهُ مَنْ لَا يَرْحَمُ النَّاسَ

"Allah, insanlara merhamet etmeyene rahmette bulunmaz"⁹

الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ اللَّهُ تَعَالَى! ارْحَمُوا مَنْ فِي الْأَرْضِ يَرْحَمْكُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ الرَّحِمَ شِجْنَةً مِنَ الرَّحْمَنِ مَنْ وَصَلَهَا وَصَلَهُ اللَّهُ وَمَنْ قَطَعَهَا قَطَعَهُ اللَّهُ ُ

"Allah, merhametli olanlara rahmetle muamele eder. Öyleyse, sizler yeryüzündekilere karşı merhametli olun ki, semâda bulunanlar da size rahmet etsinler. Rahim (akrabalık bağı) Rahmân'dan bir bağıdır. Kim bunu korursa Allah onunla (rahmet bağı) kurar, kim de koparırsa, Allah da ondan (rahmet bağı) koparır"¹⁰ buyrulmuştur.

○ Sahabeden Akra’ b. Hâbis, Peygamberimiz (s.a.s.)’i (torunu) Hasan’ı öperken görmüş ve ‘benim on çocuğum var, onlardan hiçbirini öpmedim’ demiştir. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.s.),

مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يَرْحَمُ

“Merhamet etmeyene merhamet edilmez” demiştir.¹¹

11. Emr i bi’l-Ma’ruf ve Nehy-i Ani’-l Münker yapmak

"Ma’ruf", İslam’a ve akli selime uygun olan her şey maruftur. "Münker" ise İslam ve akli selime uygun olmayan her türlü kötü. söz, fiil ve davranışlardır. Marufu emretme ve münkeri men etme, iyiliklerin yayılması, kötülüklerin yok edilmesi için çalışmak müminin temel görevidir.Yüce Allah,

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

“Mü’min erkekler ve mü’min kadınlar birbirlerinin dostlarıdır. Onlar marufu emreder, münkeri men ederler, namazları kılarlar, zekâtı verirler, Allah ve Peygamberine itaat ederler. İşte bunlara Allah rahmet edecektir” (Tevbe 9/71).

12. Günahlarda ısrar etmemek

⁹ Buhârî, Edeb 27. VIII, 165.

¹⁰ Tirmizî, Birr 16. IV, 324. Ebû Dâvud, Edeb 66. V, 231.

¹¹ Müslim, Fedâil, 65. II, 1809.

Nefis sahibi olan ve her şeytanın düşmanlığına maruz kalan insan günah işleyebilir. Önemli olan hiç günah işlememek değil günah işlediğinin farkına varıp bu günden vazgeçebilmek ve günahına tövbe edip Allah'a yönelebilmektir.

Yüce Allah birçok âyette tövbe edilmesini emretmektedir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا

“Ey iman edenler! Allah’a samimiyetle tövbe edin” (Tahrim 66/8).

Bir günah işleyince hemen Allah’ı hatırlayıp tövbe etmek muttakî müminin özelliğidir (Al-i İmran, 3/135)

Peygamberimiz (a.s.), تَوْبُوا إِلَى رَبِّكُمْ فَإِنَّهُ إِتَىٰ تَوْبًا إِلَىٰ رَبِّي تَبَارَكَ وَتَعَالَىٰ فِي الْيَوْمِ مِائَةً مَّرَّةً

“Ey insanlar! Allah’a tevbe edip ondan af dileyin. Zira ben günde yüz defa tövbe ederim”¹² buyurmuştur.

Sonuç

Olgun müminin 12 özelliğini kısaca izah etmeye çalıştık. Hiç şüphesiz ki Kur’ân ve hadislerde bunların dışında pek çok özelliği vardır. Mümin, şartlarına uygun imandan sonra Allah ve Peygamberine itaat eden, Kur’ân ve Sünnette yer alan emir ve yasaklara, öğüt ve tavsiyelere uyan insandır. Mümin ne kadar Kur’ân ve Sünnette uygun hareket edebilirse o nispette kâmil mümin olur. Ne kadar günah işlerse kemal ve takvasından o kadar yitirmiş olur.

¹² Müslim, Zikir, 42. III, 2075-2076.